

JORDI PLAY

“La generació dels 60 no tindrà una pensió digna si no hi ha reformes”

Jaume Puig (Cardedeu, 1959) és professor del departament d'Economia i Empresa de la UPF i codirector del Centre de Recerca en Economia i Salut d'aquesta universitat.

Les paraules del Banc d'Espanya alertant de l'impacte de la crisi en els comptes de la Seguretat Social són una alarma sense fonament?

—La compareixença del governador del Banc d'Espanya, segons el meu parer, era una visió força moderada i realista amb la situació del sistema de pensions. Miguel Ángel Fernández Ordóñez no deia coses que no haguessin dit economistes molt diversos durant els darrers sis anys. La taxa de dependència, és a dir, els més grans de

64 anys, respecte a la població treballadora a l'estat serà més del doble que l'actual. I, a més a més, l'esperança de vida es va allargant. És un fet sabut i inexorable per la demografia que tenim. I fins i tot els estudis oficials de l'executiu espanyol coincideixen a assenyalar que entre el 2015 i el 2020 els ingressos de la Seguretat Social, si mantenim el sistema actual, començaran a ser força inferiors a les despeses necessàries per a continuar pagant una pensió equivalent a la que paguem avui als pensionistes futurs.

—Si el BE ha descrit una realitat ja sabuda i acceptada pel govern espanyol, per què s'ha generat tant de rebombori polític i sindical?

—Ho hauríem de preguntar al ministre Celestino Corbacho. Però el governador ha fet el paper que li tocava. El BE ha de ser un òrgan relativament independent del govern espanyol, que presenta un estudi en què alerta que si ara no es prenen mesures, que començaran a tenir efectes amb el pas dels anys, el sistema de pensions contributives a termini mitjà tindrà un desequilibri financer. Això no vol dir que les pensions actuals perillin.

—Per tant, ningú no ha de patir ara.

—Avui el sistema pot continuar pagant, ningú no es quedarà sense la pensió. Ara bé, si no comencem a fer més canvis i més profunds que els que s'han fet en el sistema, les pensions de les persones que van néixer a final dels 50 i principi dels 60 no es podran pagar, almenys com es paguen ara.

—I com serien aquestes pensions que es pagarien si no hi ha un canvi en el model?

—Representarien un poder adquisitiu força més baix que el que avui pot tenir un pensionista.

—Tindríem pensionistes més pobres tot i haver cotitzat tant o més que els pensionistes actuals?

—Exactament.

—El fons de reserva de la Seguretat Social té 57.000 milions d'euros, el nivell més elevat de la història. Això fins quan dona seguretat?

—El fet que el creixement de l'ocupació —sobretot per l'entrada d'immigrants els darrers anys— hagi donat un superàvit ha estat la gran sort i a la vegada el gran problema de la Seguretat Social, perquè ha portat a ajornar les reformes. Com que la necessitat de reforma no és immediata perquè s'ha endarrerit el moment en què començarà a haver-hi desequilibri financer, i l'horitzó dels polítics és relativament curt (amb una mica de sort, no passa de quatre anys), doncs si aquests anys vinents no hi ha d'haver problemes i si tenim superàvit, per què ens hem de crear un problema amb una matèria tan sensible electoralment?

—El Banc d'Espanya demana la implantació de mesures per refor-

mar el sistema de pensions i evitar conseqüències nefastes en uns pocs anys. És urgent, d'aplicar canvis en aquest sistema?

—Sí, si es vol mantenir la sostenibilitat del sistema de pensions, encara que faci soroll políticament. Respecte a les prestacions de l'estat del benestar, al meu entendre no hi ha pitjor enemic que el qui manté que es pot continuar pagant tot i més sense un cost d'oportunitat. Els entusiastes del sistema de pensions són precisament els qui poden acabar conduint a termini mitjà a la bancarrota.

—Quines reformes caldria fer?

—Hi ha països europeus que ja han aplicat mesures per tenir un sistema de pensions sostenible que garanteixi una prestació raonable a les generacions futures, no tan sols a l'actual. Amb el sistema d'ara és impossible de cobrir la demanda de pensions per als treballadors que avui tenen entre 45 i

“Caldria donar incentius a aquells qui decideixin d'allargar la seva vida laboral”

50 anys. La generació dels anys 60 no tindrà una pensió digna si no es fan reformes a partir d'ara mateix.

—Una de les mesures que es debaten és allargar la vida laboral més enllà de 65 anys. Quina utilitat pot tenir?

—Pot anar bé de donar incentius a aquells qui decideixin d'allargar la vida laboral. Pensem que a l'estat, la proporció de persones que es jubilen a l'edat de 65 anys és d'un 20%. La resta es jubilen abans. Aquest avançament de l'edat de jubilació s'hauria de penalitzar més i s'hauria d'incentivar els qui vulguin allargar la seva vida laboral.

—Moltes empreses opten ara per fer prejubilacions com a estratègia per reduir la plantilla en temps de crisi. En aquest cas, també s'han de penalitzar?

—Les prejubilacions i ERO tenen lògica de cicle econòmic. En un pe-

riode de recessió hi ha un increment de la pressió sobre la necessitat de despesa, sobretot en pensions, perquè es donen incentius per avançar l'edat de jubilació i, de fet, una part del cost d'aquestes reconversions i expedients laborals l'acabem pagant amb més despesa social i més despesa en sanitat. Quan una persona és pensionista, té els medicaments de franc.

—Caldria limitar aquestes prestacions d'alguna manera?

—El pitjor moment per fer una reforma social és quan ens trobem en recessió. Penalitzar o castigar aquells qui tenen jubilacions anticipades no voluntàries sinó obligades pel mercat laboral és injust. El fet de tenir superàvit a la Seguretat Social ens ha fet creure que no hi havia problemes. Però sí que n'hi havia, i reapareixen en el moment que el cicle econòmic ens torna a portar allà on havíem de ser fa uns anys. Per tant, engegar precisament ara algunes reformes no és oportú.

—Aposteu, doncs, per penalitzar jubilacions anticipades voluntàries?

—Sí, perquè tenint en compte que és un percentatge molt elevat dels treballadors, tindria un gran impacte d'estalvi. Ara bé, en cap cas no s'ha de penalitzar el treballador que es troba obligat a acabar la vida laboral contra la seva voluntat, com és el cas de moltes prejubilacions. Si és una prejubilació voluntària, la persona ha d'assumir-ne els costos: no hi ha cap raó perquè la resta hagin d'augmentar-li el valor de la pensió que rebrà per la seva comoditat.

—Quines mesures es podrien prendre a partir d'ara?

—Fer que el període de cotitzacions que es té en compte per calcular la pensió futura es refereixi no als darrers quinze anys de la vida laboral, sinó que s'ampliï el càlcul a tota la vida laboral. Això ja ho han fet diversos països, i permet que la pensió que es rebi en el futur sigui proporcional a les cotitzacions que hagi fet en el passat. És un criteri que permet de fer sostenible el sistema de pensions. Amb el sistema de càlcul actual es treu renda als treballadors actuals per donar-la als pensionistes d'avui, però no es pot garantir la pensió als joves que ara són actius.

JORDI PLAY

“Si ens posem a reformar el sistema el 2015 ja serà tard, perquè els efectes de les mesures són a termini mitjà o llarg”

—**Veieu voluntat política per a reformar el sistema de pensions?**

—Hi ha consens per part dels investigadors sobre aquesta necessitat, i les xifres i projeccions coincideixen força amb els estudis oficials. I hi ha un antecedent de consens polític fonamental, els pactes de Toledo, que

tenien l'esperit de millorar la proporcionalitat de les pensions respecte a la cotització.

—**La immigració creixent ha retardat les previsions de dèficit que hi havia per al sistema de pensions. Fins a quin punt el pes dels immigrants pot aguantar el sistema?**

—L'augment d'ingressos a la caixa pública per aquests cotitzants és pa d'avui i fam de demà, perquè en el futur s'hauran de pagar les seves pensions. Per tant, no hem fet res més sinó ajornar el dèficit. El fet que ara hi hagi encara superàvit, més encara en una situació de crisi econòmica, permet que el polític no senti la pressió immediata de fer reformes estructurals en el sistema de pensions. Si el polític pensa més enllà del seu horitzó electoral, ha d'obrir urgentment un debat sobre les reformes que són ineludibles. I això és estrictament el missatge del governador del Banc d'Espanya. Si ens posem a reformar el sistema el 2015, ja hauré fet tard, perquè els efectes de les mesures són a termini mitjà o llarg.

—**Quin paper han de fer-hi els sindicats, en el consens per a una reforma del sistema de pensions?**

—En èpoques de bonança econòmica, els sindicats han fet propostes estrambòtiques des d'un punt de vista econòmic i social, com ara dir que com que teníem superàvit, ens ho havíem de gastar a augmentar la pensió dels jubilats. És a dir, que et menges la guardiola de reserva i deixes sense una part de pensió les generacions futures. La solidaritat intergeneracional és fonamental per a poder garantir que les generacions futures també tindran una pensió digna. I el model de pensions actual no és sostenible per a les generacions futures. Si els sindicats volen tenir en compte els treballadors en actiu d'avui, haurien de defensar mesures de canvi progressiu i no que es gastí la guardiola en les pensions actuals.

—**Parlant de trencar la guardiola, Zapatero va complir una promesa electoral, repartir el superàvit entre els contribuents, amb el famós xec de 400 euros.**

—Aquesta promesa es va fer en un moment en què ja hi havia senyals evidents que canviava el cicle econòmic. Així i tot, es va donar un missatge d'alegria, i aquesta mesura dels 400 euros, des del punt de vista de la política social, té escassíssima justificació. L'impacte pel que fa a redistribució de renda és mínim i, per tant, es pot entendre com una mesura de populisme sense sentit.

Gemma Aguilera